

Сергій Колосов

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри соціально-економічної географії
і регіонознавства імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: serhii.kolosov@karazin.ua, <https://orcid.org/0009-0009-3509-5752>

Рамін Мохаммад

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри соціально-економічної географії
і регіонознавства імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: ramsaker0@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-8199-2290>

Євгенія Телебенєва

к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: eugene.telebeneva@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7013-8836>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

У статті проаналізовано розвиток зовнішньоекономічної діяльності України в умовах повномасштабної війни у 2024-2025 роках. Розглянуто основні тенденції зовнішньої торгівлі товарами, зокрема динаміку експорту й імпорту, зміни їхньої товарної та географічної структури, а також трансформацію ролі країни у міжнародних торговельних ланцюгах. Встановлено, що торгівля функціонує в умовах підвищених ризиків через безпекові загрози, руйнування виробничої та логістичної інфраструктури й перебудову традиційних ринків збуту. Доведено, що попри збереження значного експортного потенціалу, передусім в аграрному секторі, металургії та харчовій промисловості, посилюється імпортозалежність економіки. Це зумовлено потребою в енергоресурсах, машинобудівній продукції, обладнанні, транспорті та товарах оборонного призначення. У результаті формується стійкий дефіцит торговельного балансу, що відображає воєнні витрати та структурні дисбаланси економіки. Окрему увагу приділено зміні географічної структури торгівлі, зокрема зростанню ролі ЄС як ключового партнера та переорієнтації експортних потоків на альтернативні маршрути. Важливим чинником стабілізації експорту визначено функціонування морського коридору.

Виявлено поступові зміни в експорті – формування ніш продукції з більшою доданою вартістю, хоча домінує сировинна спрямованість. Водночас ці процеси супроводжуються зростанням витрат на логістику та необхідністю адаптації підприємств до нових умов міжнародної торгівлі. Зроблено висновок, що зовнішньоторговельна модель України має перехідний характер, залежить від зовнішніх факторів і потребує трансформації у напрямку зростання доданої вартості експорту, диверсифікації ринків та підвищення економічної стійкості.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, торговельний баланс, повномасштабна війна, Україна.

Як цитувати: Колосов, С., Мохаммад, Р., Телебенєва, Є. (2026). Особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах повномасштабної війни. *Часопис соціально-економічної географії*, 40, 99-105. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2026-40-11>

In cites: Kolosov, S., Mokhammad, R., Telebenieva, Ie. (2026). Features of the development of Ukraine's foreign economic activity under conditions of a full-scale war. *Human Geography Journal*, 40, 99-105. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2026-40-11> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. В умовах тривалої війни та глибоких структурних трансформацій національної економіки зовнішньоекономічна діяльність України зазнала суттєвих змін, що проявляються у переорієнтації торговельних потоків, трансформації товарної структури експорту та імпорту, а також у посиленні залежності від окремих зовнішніх ринків і логістичних каналів. Попри збереження значного експортного потенціалу, зокрема в аграрному секторі та окремих промислових нішах, спостерігається вищезазначене зростання імпорту, зумовлене енерге-

тичними втратами, потребами відновлення інфраструктури та забезпеченням базових функцій економіки.

Додатково ситуацію ускладнюють зміни у міжнародному торговельному режимі, зокрема трансформація умов доступу до ринку Європейського Союзу та посилення регуляторних вимог, що впливають на конкурентоспроможність українського експорту. Водночас зберігається висока залежність від логістичних факторів, насамперед функціонування морських маршрутів, які визначають обсяги

та географію зовнішньої торгівлі.

У цьому контексті зростає потреба у всебічному дослідженні специфіки зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни, визначенні основних тенденцій її розвитку, а також аналізі чинників, що спричиняють структурні диспропорції торговельного балансу і формують оновлену модель інтеграції держави у світове господарство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни є предметом активного наукового обговорення як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. У наукових працях акцент робиться на трансформації структури зовнішньої торгівлі, зміні географії торговельних потоків, впливі воєнних дій на логістичні ланцюги та торговельний баланс, а також на ролі інтеграційних процесів із Європейським Союзом. Зокрема, дослідження останніх років підкреслюють суттєвий вплив війни на експортно-імпорتنі операції України, включаючи руйнування виробничих потужностей, порушення транспортної інфраструктури та перебудову ринків збуту.

Вивченням особливостей регулювання, функціонування та розвитку в кризових умовах займалися такі науковці, як О.С. Процевят, В.В. Зеліч, М.Е. Матвеєв, А.І. Швець, Р. Скриньковський, Н. Павленчик, С. Цюх, В.В. Лебедченко, Г.Г. Гайдай та інші [5, 9-11]. У наукових працях зазначених авторів висвітлюються питання державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, впливу воєнного стану на експортно-імпорتنі операції, трансформації зовнішньоторговельної політики України, а також проблеми відновлення експортного потенціалу та залучення інвестицій в умовах війни. Узагальнені результати цих досліджень формують важливу теоретико-методологічну основу для подальшого аналізу сучасних зовнішньоекономічних процесів і визначення перспективних напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Окремий напрям наукових робіт присвячено аналізу структурних змін у зовнішній торгівлі товарами, зокрема зрушенням у бік аграрної продукції та сировинних товарів, а також поступовому фор-

муванню нових експортних ніш із вищою доданою вартістю. Дослідники також відзначають зростаючу роль Європейського Союзу як ключового торговельного партнера України, на який припадає понад половина зовнішньоторговельного обороту в умовах війни [1, 6, 7].

Мета статті полягає в комплексному аналізі особливостей розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни у 2024-2025 роках, зокрема у виявленні ключових тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі, дослідженні товарної та географічної структури експорту й імпорту, а також у визначенні основних чинників, що зумовлюють формування торговельного балансу, імпортозалежності та трансформацію експортної моделі країни в умовах зовнішніх безпекових і регуляторних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період тривалих воєнних дій зовнішньоекономічна діяльність України зазнала значних структурних змін, що відобразилися у трансформації обсягів і напрямів торгівлі, перебудові логістики та переорієнтації товарної й географічної структури експорту та імпорту. Руйнування виробничої й енергетичної бази та адаптація до нових умов міжнародної торгівлі сформували специфічну модель зовнішньоекономічних відносин, яка поєднує збереження експортного потенціалу зі зростанням імпоротної залежності. За інформацією Державної митної служби України, у 2024 році загальний обсяг товарообігу становив 112,3 млрд \$, з яких експорт дорівнював 41,6 млрд дол., імпорт – 70,7 млрд \$, що зумовило формування від’ємного сальдо на рівні 29,1 млрд \$ [2]. У 2025 році спостерігалось зростання товарообігу до 125,1 млрд \$, однак воно було забезпечене передусім збільшенням імпорту: обсяг експорту скоротився до 40,3 млрд \$, тоді як імпорт зріс до 84,8 млрд \$ [2]. Як наслідок, торговельний дефіцит поглибився і досяг 44,4 млрд \$ [2]. Таким чином, попри загальне нарощення обсягів зовнішньої торгівлі, її структура набула більш вираженої імпортозалежності.

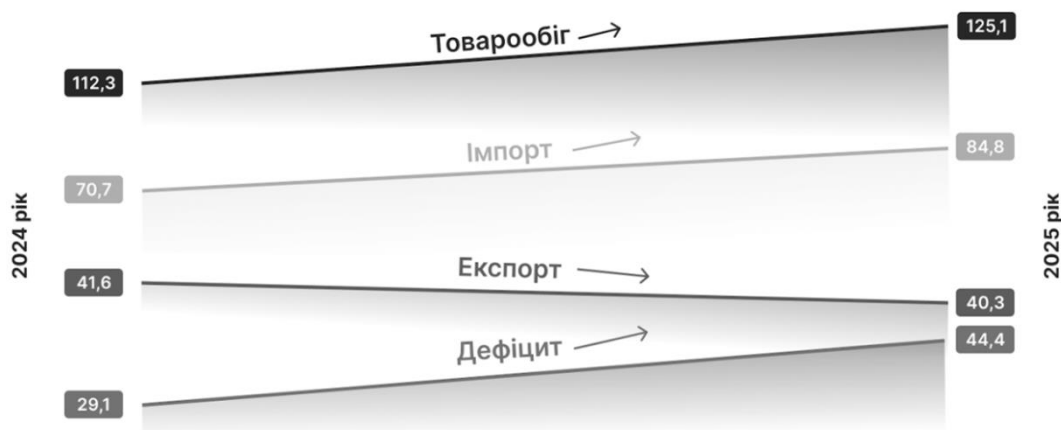

Рис. 1. Основні показники зовнішньої торгівлі товарами України у 2024-2025 рр., млрд \$ (за даними [2])
 Fig. 1. Key indicators of Ukraine's foreign trade in goods in 2024-2025, billion \$ (based on data from [2])

Зазначені зміни структури не свідчать про неефективність експортної моделі. У 2024 році морські порти України забезпечили перевалку 97,2 млн т. вантажів, з яких експорт морським транспортом становив 88,1 млн т. і значно перевищив показник попереднього року (56,2 млн т.). Станом на 2025 рік Український морський коридор забезпечив перевезення 100 млн т. вантажів, у тому числі 65 млн т. аграрної продукції. Водночас зросла імпортна складова через руйнування енергетичної інфраструктури: до середини 2024 року Україна втратила понад 9 ГВт генерувальних потужностей, що призвело до збіль-

шення імпорту енергетичного обладнання, палива та технологій.

Ключовою основою товарного експорту України залишається аграрний сектор. За підсумками 2024 року обсяг експорту продовольчих товарів становив 24,6 млрд \$, тоді як у 2025 році – 22,5 млрд \$ [2]. Попри певне скорочення частки цієї товарної групи у загальній структурі експорту (з 59,2% до 55,8%), вона й надалі виступає провідним джерелом валютних надходжень. Це свідчить про збереження системоутворюючої ролі аграрного експорту у формуванні зовнішньоторговельного балансу країни.

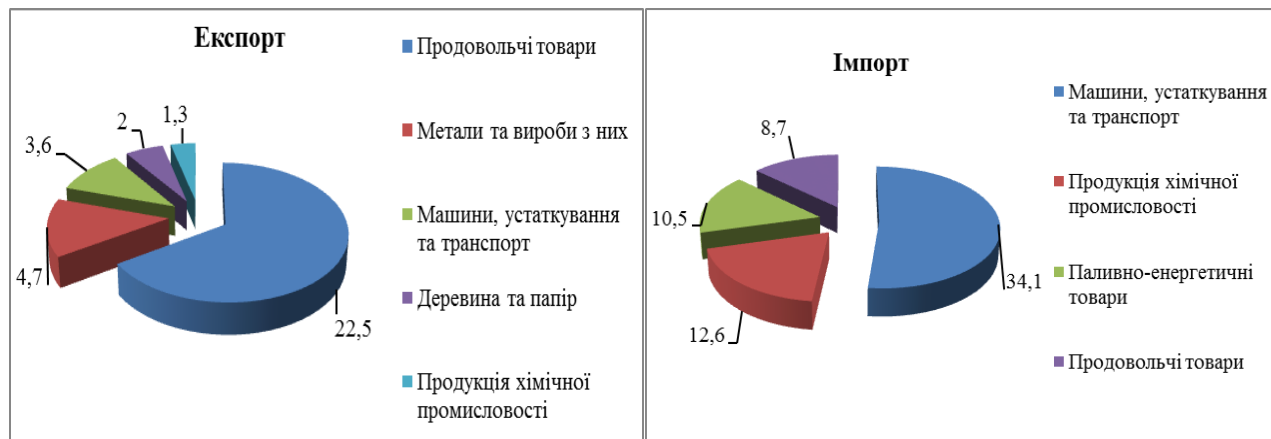

Рис. 2. Провідні товарні групи у структурі експорту та імпорту України у 2025 р., млрд \$
(побудовано за даними [2, 3])

Fig. 2. Leading commodity groups in Ukraine's export and import structure in 2025, billion \$
(compiled based on data from [2, 3])

Деталізація товарної структури експорту у 2025 році чітко ілюструє домінування аграрної продукції. За даними Державної митної служби України, провідними експортними позиціями виступали соняшникова олія (5,22 млрд \$), кукурудза (3,90 млрд \$), пшениця (2,99 млрд \$), соєві боби (1,33 млрд \$) та м'ясо птиці (1,09 млрд \$) [3]. Водночас географічна структура експорту характеризується відносно високим рівнем концентрації. Так, основними імпортерами української пшениці у 2025 році були Єгипет, Алжир та Індонезія; кукурудзи – Туреччина, Італія та Іспанія; соняшникової олії – Індія, Іспанія та Нідерланди [3]. Це свідчить про залежність окремих товарних груп від обмеженого кола зовнішніх ринків збуту.

Другою вагомою складовою експортної структури України залишаються метали та продукція з них. У 2024 році обсяг експорту цієї товарної групи становив 4,4 млрд \$, а у 2025 році зріс до 4,7 млрд \$ [2, 3]. У товарній деталізації провідні позиції займали залізна руда та концентрати (2,34 млрд \$), причому майже 45% поставок було спрямовано до Китаю, 17,2% – до Словаччини, а 16% – до Польщі. Серед інших значущих експортних позицій слід відзначити гарячекатаний плоский прокат (829 млн \$), чавун (760 млн \$) та напівфабрикати зі сталі (660 млн \$) [2, 3]. Це свідчить про збереження важливої ролі металургійного комплексу у формуванні експортного потенціалу країни.

Окрім двох провідних експортних секторів, у структурі зовнішньої торгівлі простежуються менші масштабні, проте значущі напрями, що забезпечують додаткову стійкість. Так, у 2025 році обсяг експорту кабельно-провідникової продукції досяг 1,41 млрд \$, тоді як товари групи деревини та паперу сформували 1,98 млрд \$ експортної виручки, забезпечивши позитивне сальдо на рівні близько 800 млн \$. Окрему увагу привертає меблева продукція, експорт якої у 2025 році перевищив 939,8 млн \$ [2, 3]. Це свідчить про наявність диверсифікованих сегментів експорту, що відіграють важливу роль у підтримці загальної стабільності зовнішньоторговельної системи. Географічна структура експорту цієї продукції характеризується концентрацією на ринках Європейських країн, зокрема Німеччини, Угорщини та Польщі. Водночас у сегменті меблевої продукції провідними напрямами збуту виступають передусім Польща та Німеччина, що свідчить про орієнтацію цих товарних груп на європейський ринок.

У 2025 році металургійний комплекс України розвивався в перехідних умовах, поєднуючи розширення експортних можливостей із посиленням регуляторних вимог. Продовження ЄС пільгового режиму для імпорту сталі та заліза підтримало експорт, однак наближення запуску СВМ з 2026 року посилило екологічно-регуляторний тиск на галузь. Це актуалізувало необхідність дотримання комплаєнсу, прозорості власності та врахування ESG-критеріїв

поряд із традиційними чинниками конкурентоспроможності. У результаті питання зовнішньої торгівлі, доступу до ринків і перевірки контрагентів дедалі більше розглядаються як взаємопов'язані елементи єдиного підходу.

Структурний аналіз імпорту у 2025 році є більш інформативним, ніж узагальнений показник його обсягу на рівні 84,8 млрд \$ [2, 3]. Провідною товарною групою залишалися машини, устаткування та транспортні засоби, обсяг імпорту яких становив 34,1 млрд \$, або 40,2% загального імпорту. Другою за значенням групою була продукція хімічної промисловості з показником 12,6 млрд \$, далі – паливно-енергетичні товари в обсязі 10,5 млрд \$ [2, 3]. Для порівняння, у 2024 році імпорт машин, устаткування та транспорту становив 25,0 млрд \$, хімічної продукції – 11,7 млрд \$, а паливно-енергетичних товарів – 8,9 млрд \$ [2, 3]. Таким чином, зростання імпорту у 2025 році було зосереджене переважно в стратегічно важливих для функціонування економіки сегментах.

Імпортна структура 2025 року відображає потреби, зумовлені воєнним часом, однак не обмежується виключно забезпеченням оборонного сектору. Вона охоплює також процеси відновлення енергетичної інфраструктури, підтримки систем зв'язку, модернізації транспортної та економічної мобільності населення і бізнесу, а також медичного забезпечення та розвитку розподіленої енергогенерації. Зокрема, сукупний обсяг імпорту генераторів, трансформаторів, акумуляторів і фоточутливих (сонячних) елементів становив близько 4,8 млрд \$ [3].

Водночас географічна структура постачань характеризується високим рівнем концентрації. Так, Китай забезпечував 85,6% імпорту трансформаторів, 76% акумуляторів, майже 85% безпілотних літальних апаратів і 84% телекомунікаційних передавачів. Румунія, Чехія та Польща були основними постачальниками електрогенераторного обладнання. Додатковим підтвердженням зазначених тенденцій є дані митної статистики щодо імпорту енергетичного обладнання. Так, у січні-лютому 2025 року обсяг ввезення електрогенераторних установок становив 345 млн \$, що значно перевищує показник аналогічного періоду 2024 року [3].

Крім того, за інформацією Державної митної служби України, з кінця липня 2024 року запроваджено податкові стимули у вигляді звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ для окремих категорій товарів, пов'язаних із виробництвом і накопиченням електроенергії, зокрема сонячних панелей, інверторів та акумуляторних систем [3]. Зазначені регуляторні зміни є одним із чинників, що могли сприяти суттєвому прискоренню імпорту машинобудівної та енергетичної продукції.

У 2025 році аналіз географічної структури зовнішньої торгівлі України підтверджує домінування Європейського Союзу як ключового торговельного партнера держави. На країни ЄС припадало 57,8% українського експорту та 46,7% імпорту. У вартісному вимірі сукупний товарообіг з ЄС становив 62,9 млрд \$, у тому числі експорт – 23,3 млрд \$, імпорт – 39,6 млрд \$ [8]. Це підтверджує, що європейський напрям одночасно виконує функцію основного рин-

ку збуту української продукції та головного джерела імпорتنних поставок.

Європейський Союз також залишався найбільшим торговельним партнером України, забезпечуючи понад 50% загального обсягу торгівлі товарами у 2024 році, що додатково підкреслює стійкість і домінування цього напрямку у зовнішньоекономічних зв'язках України.

На рівні окремих країн у 2025 році спостерігається досить чітко окреслена географічна структура зовнішньої торгівлі. Основним джерелом імпорتنних поставок виступав Китай з обсягом 19,2 млрд \$, а також Польща (7,9 млрд \$) та Німеччина (6,6 млрд \$). Серед ключових напрямів українського експорту провідні позиції займали Польща (5 млрд \$), Туреччина (2,7 млрд \$) та Німеччина (2,4 млрд \$) [3, 8].

Для порівняння, у 2024 році імпорт також був орієнтований на Китай (14,4 млрд \$), Польщу (7 млрд \$) та Німеччину (5,4 млрд \$), тоді як у структурі експорту після Польщі були Іспанія (2,9 млрд \$) і Німеччина (2,8 млрд \$) [3, 8]. Таким чином, за рік відбулося подальше посилення ролі Китаю як ключового постачальника, а також зростання значущості Туреччини у структурі українського експорту.

Поза межами Європейського Союзу партнерами у зовнішньоторговельній діяльності України залишаються Туреччина, Китай, Єгипет, США та Індія. Зокрема, частка Туреччини в українському експорті становила 6,8%, Китаю – 4,5%, Єгипту – 3,8%, США – 2,6%, Індії – 2,1%.

У структурі імпорту після країн ЄС провідні позиції займав Китай із часткою 22,7%, далі йшли Туреччина (7,3%), США (5,5%) та Індія (2,1%) [3, 8].

Таким чином, формується нова конфігурація зовнішньоторговельних зв'язків України, в якій ЄС виступає основним інтегрованим блоком як збуту, так і постачання, Китай – ключовим постачальником проміжної та високотехнологічної продукції, а Туреччина – важливим транзитно-торговельним партнером, що поєднує європейський та чорноморський економічні простори.

У 2024-2025 роках ключове значення у формуванні зовнішньоторговельної динаміки мав логістичний чинник. Функціонування морського коридору стало визначальною передумовою відновлення значних обсягів аграрного експорту, а також часткового відновлення поставок продукції металургійного сектору. За відсутності цього транспортного каналу торговельний баланс України характеризувався б ще більшою дефіцитністю, а географічна структура експорту була б суттєво обмежена. Водночас збереження стабільної роботи зазначеного маршруту не є гарантованим і залишається залежним від безпекової ситуації в акваторії Чорного моря, що й надалі визначає високий рівень зовнішньої вразливості української зовнішньої торгівлі.

Другим вагомим чинником трансформації зовнішньої торгівлі стало коригування торговельного режиму між Україною та Європейським Союзом. Автономні торговельні заходи ЄС щодо України діяли з 6 червня 2024 року до 5 червня 2025 року та передбачали тимчасове призупинення митних пла-

тежів і кількісних обмежень із одночасним запровадженням спеціальних захисних механізмів для аграрних позицій. Починаючи з 6 червня 2025 року, Європейський Союз відновив застосування мит і квот для української сільськогосподарської продукції відповідно до довоєнного регуляторного режиму, а також було розпочато переговори щодо формування нових довгострокових умов у сфері торгівлі. Оновлена редакція Угоди про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA) набрала чинності 29 жовтня 2025 року [8].

Таким чином, 2025 рік мав перехідний характер у контексті торговельних відносин з ЄС: Європейський Союз зберіг статус ключового ринку для України, однак умови доступу до нього стали більш диференційованими та залежними від конкретних товарних груп.

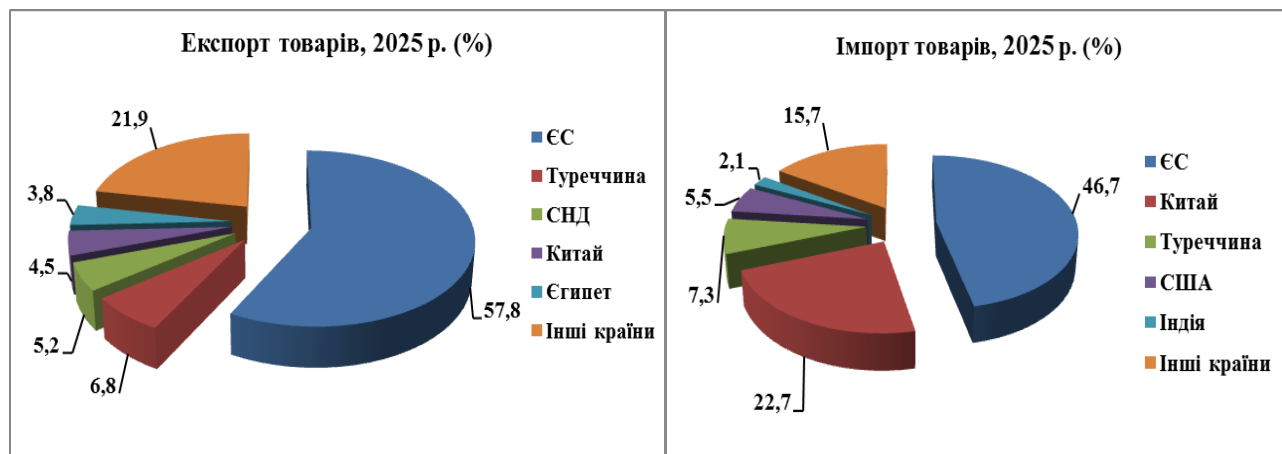

Рис. 3. Географія зовнішньої торгівлі України у 2025 р., % (побудовано за даними [3, 8])

Fig. 3. Geographical structure of Ukraine's foreign trade in 2025, % (compiled based on data from [3, 8])

Висновки. Як висновок можна зазначити, що зовнішньоекономічна діяльність України у 2024-2025 роках функціонувала в умовах глибоких структурних трансформацій, зумовлених впливом війни та посиленням зовнішніх безпекових викликів. Під час дослідження було встановлено, що зовнішня торгівля характеризувалася одночасним збереженням експортного потенціалу та зростанням імпортозалежності, що призвело до формування стійкого дефіциту торговельного балансу. Ключовою особливістю експорту залишалося домінування аграрної продукції, тоді як поступово формувалися окремі сегменти товарів з вищою доданою вартістю, що свідчило про початкові зрушення у напрямі диверсифікації експортної структури. Імпорт, у свою чергу, виконував критично важливу функцію забезпечення економічної та оборонної стійкості держави, охоплюючи енергетичні ресурси, промислове обладнання та продукцію технологічного призначення.

Географічна структура зовнішньої торгівлі зазнала суттєвих змін у напрямі посилення інтеграції з Європейським Союзом, що стало одним із ключових стабілізаційних чинників у період війни. Важливу роль у забезпеченні стабільності експортних потоків відіграли адаптація логістичних маршрутів та функціонування альтернативних транспортних коридорів, насамперед морського сполучення, що сприяло підтриманню зовнішньоторговельної активності в умовах воєнних обмежень.

Загалом зовнішньоторговельна модель України мала перехідний характер і перебувала в стані адаптації до нових економічних реалій. Подальший її розвиток потребує структурної модернізації економіки, розширення експорту продукції з високою доданою вартістю та зменшення критичної залежності від імпорту, що є важливою умовою підвищення економічної стійкості держави в довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури:

1. Гавріков, А., & Телебенєва, Є. (2024). Територіальні особливості доступності базових продуктів харчування в Україні в аспекті аналізу продовольчої безпеки. *Часопис соціально-економічної географії*, 37, 100-109. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2024-37-10>
2. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
3. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/>
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. № 959-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
5. Зеліч В. В., Матвеев М. Е. Особливості регулювання та контролю зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану: реалії сьогодення. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5(05). <https://doi.org/10.32782/dees.5-14>
6. Колосов, С., Гавріков, А., & Телебенєва, Є. (2025). Експортний потенціал зернових культур в умовах війни (на прикладі України). *Часопис соціально-економічної географії*, 38, 65-72. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2025-38-08>

7. Kulish, D. (2023). "Modern aspects and features of foreign economic activity of Ukrainian enterprises in wartime conditions", *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 3(25), pp. 8-18. <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-3/25-01>
8. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>
9. Матвеев М. Е., Лебедченко В. В., Гайдай Г. Г. Регулювання ЗЕД в умовах війни. Наукові перспективи. 2022. № 5(23). [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-232-245](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-232-245)
10. Скриньковський Р., Процевят О., Павленчик Н., Цюх С. Сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни. <https://doi.org/10.22178/pos.82-2>
11. Швець А. І. Роль ЄС у відновленні експортного потенціалу України в умовах війни. Наукові інновації та передові технології. 2022. № 6 (8). [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-447-458](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-447-458)

Внесок авторів: всі автори зробили рівний внесок у цю роботу

Конфлікт інтересів: автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів

Serhii Kolosov

PhD Student (Geography), Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: serhii.kolosov@karazin.ua, <https://orcid.org/0009-0009-3509-5752>

Ramin Mokhammad

PhD Student (Geography), Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: ramsaker0@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-8199-2290>

Ievgeniia Telebienieva

PhD in Geography, Associate Professor, Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: eugene.telebeneva@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7013-8836>

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY UNDER CONDITIONS OF A FULL-SCALE WAR

The article analyzes the development of Ukraine's foreign economic activity under conditions of a full-scale war in 2024–2025. The main trends in foreign trade in goods are examined, in particular the dynamics of exports and imports, changes in their commodity and geographical structure, as well as the transformation of the country's role in international trade chains. It is established that trade operates under conditions of increased risk due to security threats, destruction of production and logistics infrastructure, and the restructuring of traditional sales markets. It is demonstrated that, despite the preservation of significant export potential, primarily in the agricultural sector, metallurgy, and the food industry, the import dependence of the economy is increasing. This is due to the need for energy resources, machinery, equipment, transport, and defense-related goods.

As a result, a persistent trade deficit is formed, reflecting military expenditures and structural imbalances in the economy. Particular attention is paid to changes in the geographical structure of trade, in particular the growing role of the EU as a key partner and the reorientation of export flows toward alternative routes. The functioning of the maritime corridor is identified as an important factor in stabilizing exports. Gradual changes in exports are also identified, namely the emergence of niche products with higher added value, although the raw material orientation still dominates. At the same time, these processes are accompanied by rising logistics costs and the need for enterprises to adapt to new conditions of international trade. It is concluded that Ukraine's foreign trade model is transitional in nature, dependent on external factors, and requires transformation toward increasing the added value of exports, diversifying markets, and enhancing economic resilience.

Keywords: foreign economic activity, foreign trade, export, import, trade deficit, full-scale war, Ukraine.

References:

1. Gavrikov, A., & Telebeneva, E. (2024). Territorial features of the availability of basic food products in Ukraine in the aspect of food security analysis. *Human Geography Journal*, 37, 100-109. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2024-37-10> [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
3. State Customs Service of Ukraine. Retrieved from <https://customs.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine "On Foreign Economic Activity" dated April 16, 1991. No. 959-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [in Ukrainian].
5. Zelich V. V., & Matveyev M. E. (2023). Peculiarities of regulation and control of foreign economic activity under martial law: today's realities. *Digital economy and economic security*, 5(05). <https://doi.org/10.32782/dees.5-14> [in Ukrainian].
6. Kolosov, S., Gavrikov, A., & Telebeneva, Ie. (2025). Export potential of grain crops in wartime (on the example of Ukraine). *Human Geography Journal*, 38, 65-72. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2025-38-08> [in Ukrainian].
7. Kulish, D. (2023) "Modern aspects and features of foreign economic activity of Ukrainian enterprises in wartime conditions", *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 3(25), 8-18. <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-3/25-01>
8. Ministry of Economy of Ukraine. Retrieved from <https://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Matveyev, M. E., Lebedchenko, V. V., & Gaidai, G. G. (2022). Regulation of foreign economic activity in wartime. *Scientific perspectives*, 5(23). [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-232-245](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-232-245) [in Ukrainian].
10. Skrynkovskyi, R., Protsevyat, O., Pavlenchyk, N., & Tsyukh, S. Current trends in the development of foreign economic activity of Ukraine in wartime. <https://doi.org/10.22178/pos.82-2> [in Ukrainian].
11. Shvets, A. I. (2022). The role of the EU in restoring Ukraine's export potential in wartime. *Scientific innovations and advanced technologies*, 6(8). [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-447-458](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-447-458) [in Ukrainian].

Authors Contribution: All authors have contributed equally to this work

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest

Received 15 March 2026

Accepted 10 May 2026

Published 25 May 2026